ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 118, Temmuz 2021, s. 237-254

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.51315>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
7.05.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.07.2021

Semiha AYDOĞAN ÇELİK

Mehmetçik Ortaokulu
semiha.aydogan.celik@gmail.com
Orcid:0000-0002-5116-3550

Prof. Dr. Levent DENİZ

Marmara Üniversitesi
ldeniz@marmara.edu.tr
Orcid: 0000-0002-5786-215X

MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK İKİ ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI: ÖĞRETMEN TUTUM VE YETERLİK ÖL- ÇEKLERİ¹

Öz

Bu çalışmada ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarını ve yeterlik algılarını belirleyebilmek için ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde görev yapmakta olan 294 ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik analizleri için kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ayırt edicilik geçerliği ve iç tutarlık güvenirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucu “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği” 3 alt faktöre (öğrenci kazanımları, gönüllülük ve gereklilik) sahip ve “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği” tek faktörlü olmak üzere 2 ölçek geliştirilmiştir. Yapılan analizler sonucu ölçekler ve alt ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur. Araştırmada geliştirilen ölçek ortaokul öğretmenlerine yönelik hazırlanmış olsa da ilkokul ve liselerde de kullanılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Müze, Müze eğitimi, Yeterlik, Tutum, Ölçek geliştirme

¹ Bu çalışma Semiha AYDOĞAN ÇELİK’in “Müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ortaokul öğretmenlerinin tutumları ve yeterlik algılarının incelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinin bir kısmına dayanmaktadır.

TWO SCALE DEVELOPMENT STUDY FOR THE USE OF MUSEUMS IN EDUCATION: TEACHER ATTITUDE AND COMPETENCY SCALES

Abstract

The main aim of this research is to develop a set of scales to determine the attitudes and competence perception of secondary school teachers for the use of museums in education in terms. The participants of the research consisted of 294 secondary school teachers teaching in the city of İstanbul. The analysis of content validity, construct validity, discriminant validity and internal consistency reliability were done to determine the validity and reliability of the scales. As a result of the validity and reliability analyzes, 2 scales were developed, “The teacher’s attitude scale for the use of museums in education”, which has 3 sub scales (student acquisition, voluntariness and necessity) and “The teacher’s competency scale for the use of museums in education” with a single scale. As a result of the analysis, all these scales and sub scales are found to be valid and reliable. Although the scale developed in the study was prepared for secondary school teachers, it is thought that it can be used in primary and high schools.

Keywords: Museum, Museum education, Competence, Attitude, Scale development

GİRİŞ

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrencilerin yaparak, yaşayarak aktif olarak hayatın içinde deneyim yaşadığı ve bilgilerini yapılandığı farklı öğretim tekniklerinin kullanılmasına ve öğrenen merkezli eğitim ortamlarının oluşturulmasına önem verilir. Ülkemizde 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren ilköğretim programlarından başlayarak, ilerleyen yıllarda da orta öğretim programlarına doğru genişleyerek, programların öğelerine yansıtılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte yapılandırmacı yaklaşımın öğretim programlarına etkin olarak yansıtılmasına ilişkin tartışmalar programın uygulanmaya başladığı 2005’li yıllardan günümüze kadar sür gelmiştir. Bu tartışmalar eğitim durumları temelinde ele alındığında, 2017-18 yılından itibaren yenilenen öğretim programlarında, doğrudan yapılandırmacılık adı anılmasa da öğretim programının öğrenci merkezli olduğu ifade edilmektedir. Öğretim yöntemlerinde öğrenci merkezliliğe yönelik kabullerin arttığı ancak bunun sınıf ortamına yansıtılmasında hala sorunlar olduğu anlaşılmaktadır (Akınoğlu, 2013, Baş, 2017; Dedeoğlu ve Polat, 2021; Keleş, 2017; MEB, 2017; Susar Kırmızı ve Yurdakal, 2019). Öğrenci merkezli yöntemleri sadece sınıf içi ortamlarla sınırlamak mümkün değildir. Bu doğrultuda öğrencilerin öğretme öğrenme süreçlerine sınıf içindeki etkin katılımları kadar sınıf dışı ve okul dışı ortamlardaki öğrenme yaşantılarının zenginleştirilmesi de önem kazanmıştır. Bu kapsamda YÖK (2018) tarafından düzenlenerek 2018-19 öğretim yılı itibarıyla birinci sınıflardan başlanarak uygulamaya konan öğretmen yetiştirme lisans programlarının meslek bilgisi seçmeli ders havuzu içinde ‘Müze eğitimi’, ‘Okul dışı öğrenme ortamları’ derslerinin yer alması da bu önemin bir başka göstergesi olarak kabul edilebilir. Okul dışı öğrenme ortamlarından söz edildiğinde öğrencilerin bilgilerini karşılaştırma ve sorgulama imkânı bularak, dokunarak, yaşayarak öğrenecekleri, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirerek farklı bakış açıları kazanabilecekleri, kültürel değerlerini koruma bilinci geliştirecekleri okul dışı öğrenme merkezlerinden birinin de müzeler olduğu söylenebilir.

Müzeler gösterme ve sergileme yerleridir, zengin ve şaşırtıcı olabilen çevrelerdir. Müze temelli öğrenme fiziksel, bedensel olarak katılmayı gerektirir, hareket kaçınılmazdır; bu bedensel hareketin doğası ve genişliği öğrenmenin tarzını etkiler. Müzede öğrenme potansiyeli, okullardaki eğitimden daha farklı olarak daha bireysel yönelimli ve esnektir (Onur, 2012, s.189).

Uluslararası Müzecilik Komitesi'ne (2010) göre, müze eğitimi, izleyicinin gelişimini sağlamak amacıyla çeşitli değer, kavram ve bilgilerden yola çıkarak ve pedagojik yöntemler kullanılarak geliştirilen bir kültürlenme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu kültürlenme süreci aynı zamanda etkili bir -okul dışı eğitim- örneğidir (akt. Karadeniz vd., 2015, s. 208).

On dokuzuncu yüzyılın başında müzelerin kuruluş amaçlarından biri eğitmek ve bilgilendirmekken (Hooper- Greenhill, 1999, s.28) 20. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak müzelerde eğitimin anlamı tamamen değişmiştir. Bu dönemde müze eğitiminde bilimsel yaklaşım önem kazanmıştır. Bunun en büyük etkenlerinden biri UNESCO [Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu] ve ICOM [Uluslararası Müzeler Konseyi] gibi uluslararası organizasyonların kurulmasıdır. Günümüzde eğitim müzelerin temel işlevleri arasında kabul edilmekte olup pek çok müzede eğitim bölümü diğer bölümlerden ayrı bir birim olarak yer almakta, farklı izleyici türlerinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre formal ve informal eğitime katkıda bulun çeşitli eğitim etkinlikleri sunulmakta, değerlendirilmekte ve geliştirilmektedir (Akmehmet ve Ödekan, 2006, s.55).

Günümüzde müzeler; eserleri toplamak, belgelemek, korumak, sergilemek ve bilgilendirmenin yanında, etkileyici sunumlarla olayları yaşatan, konferans salonları ile birçok bilimsel, sanatsal ve kültürel faaliyetlere ortam hazırlayan, kütüphaneleri, eğitim birimleri ve eğitim atölyeleri ile etkili ve kalıcı öğrenmeyi gerçekleştiren, kafeteryaları, bahçesi ve satış alanları ile ziyaretçilerine dinlenme ve müzeden anılarla ayrılma imkânı sağlayan yaşayan ve içinde barındırdığı dünyayı yaşatan mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Buyurgan, 2017, s. 135).

Eğitim alanında yaşanan gelişmeler ve değişmelerle, Dewey, Montessori, Vygotsky ve Piaget gibi eğitim öncüleriyle birlikte, öğrenenin bilgiyi yapılandırması, öğrenme sürecinde aktif olması ve nesnelerden faydalanarak deneyime dayalı öğrenme süreçleri yaşaması önemli ve gerekli hale gelmiştir. Bu gelişmelerle birlikte müzelere bakış açısı değişmiş müzelerin eğitimde kullanımı daha fazla gün yüzüne çıkmış bunların sonucu olarak okullar müzede eğitimin gerekliliğine inanmış ve önem vermeye başlamıştır. Çakır İlhan vd.'lerinin (2011, s.18) belirttiği gibi müze eğitiminin gelişmesinde müzelerin bir eğitim ortamı olarak kullanılmasının önemli yeri vardır ancak Mercin (2002) bu gerekliliğin tartışılmasından çok, müzelerin eğitimi nasıl ve hangi yöntemlerle oluşturması gerektiğini tartışmanın daha doğru olduğunu vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin öğrenme ve öğretme ortamı içinde sundukları bilgileri, çocuğun yapılandırması önemli bir süreçtir. Bu süreçte çocuğun ne düşüneceğini değil, nasıl düşüneceğini öğrenmesi öğretmenin ona sunduğu ortam, materyal ve kullandığı yöntemle ilgilidir. Öğretmenlerden seçtiği konulara uygun koleksiyona sahip ulaşılabilir olan müzeleri tespit ederek, müze ziyareti öncesi, sırası ve sonrasını etkili bir şekilde planlamaları beklenmektedir (Önder vd., 2009, s. 106-107).

Müzelerin eğitimin içinde yer bulması ve öğrenme merkezli kullanılması özellikle son yıllarda hız kazanmıştır. Müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanacak olan öğretmenler de müzelerin eğitimde kullanılması sürecinin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Öğretmenlerin, müzelerin eğitimde kullanılmasının ne derece faydalı olduğunun ve eğitim sistemimizin dayandığı temel felsefeye göre müze eğitimlerinin öneminin farkında olması, müze ve müzede yapılacak

eğitsel etkinliklerle ilgili kendini yeterli görmesi müzeleri eğitim öğretim sürecinde kullanması için çok önemlidir. Literatür incelendiğinde çeşitli öğretim kademlerinde ve farklı branşlarda öğretmen görüşü alınarak yapılan araştırmalarla da (Akman vd. 2015; Binekci ve Öner, 2019; Demirci, 2009; Ekmekçi, 2015; Gürbüz, 2017; Mercin, 2002; Süzen, 2005; Yücel Kurnaz, 2015) müzelerin eğitimde kullanılabilmesi için öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanımının öneminin farkında olması ve müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili bilgi sahibi olmalarının çok önemli olduğu görüşü desteklenmektedir.

Bu çerçevede, öğrencilerle gerçekleştirilecek olan müze ziyaretinde müzelerin eğitim işlevini verimli bir şekilde yerine getirilebilmesi için müze ziyareti öncesinin, ziyaret sürecinin ve ziyaret sonrası sürecin planlanmasının yanı sıra öğretmenlerin bu süreçlerin verimini artırabilmek için bazı becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu becerilerin kazanılması ve kullanılması için öğretmenlerin müzeler ve müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili tutumları ve yeterlilikleri önemlidir. Literatür incelendiğinde öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili tutumları ve yeterliliklerini ölçmeye yönelik ölçek geliştirme çabalarının (Yeşilbursa ve Uslu, 2014) sınırlı kaldığı görülmüştür. Buradan yola çıkarak araştırmada ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarını ve yeterlik algılarını belirlemeyi amaçlayan bir dizi ölçek geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Geliştirilecek olan ölçeklerin farklı araştırmalarda kullanılarak alana katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bu kapsamda, söz konusu ölçeklerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yapılacak eğitimlerin tutum ve yeterlik geliştirme açısından etkililiğini saptamada ayrıca gerek öğretmen adaylarının gerekse görevleri başındaki öğretmenlerin belirtilen boyutlardaki durumlarını belirleyerek hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim bağlamında alınabilecek önlemleri ortaya koyabilmede yararlı olabileceği umulmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarını ve yeterlik algılarını belirlemede kullanılabilecek bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde görev yapmakta olan 294 ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesi sürecinde aşamalı örnekleme tekniği benimsenmiştir. Her aşamada uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Birinci aşamada İstanbul ilinin Anadolu yakasından 5 ve Avrupa yakasından 2 olmak üzere 7 ilçe seçilmiştir. İkinci aşamada Üsküdar, Kartal ve Beyoğlu ilçelerinden üçer, Sultanbeyli ve Zeytinburnu ilçelerinden ikişer, Ümraniye ve Maltepe ilçelerinden birer okul olmak üzere toplamda 15 okul (10 okul Anadolu, 5 okul Avrupa yakasından) belirlenerek bu okullarda görev yapan, çalışmaya gönüllü olarak katılan ve verilen ölçekleri doğru ve eksiksiz dolduran 294 öğretmen (36 öğretmen eksik, amaç dışı vb. cevaplamadan dolayı elenmiştir) araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	195	66,3
	Erkek	99	33,7
Okul Türü	Ortaokul	146	49,7
	İmamhatip Ortaokulu	148	50,3

	1-5 yıl	95	32,3
Mesleki	6- 10 yıl	92	31,3
Kıdem	11-15 yıl	37	12,6
	16- 20 yıl	38	12,9
	21 yıl ve üzeri	32	10,9
Eğitim	Lisans	253	86,1
Durumu	Lisansüstü	41	13,9
Branş	Matematik	54	18,4
	Türkçe	48	16,3
	Fen Bilimleri	43	14,6
	İngilizce	35	11,9
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	31	10,5
	Sosyal Bilgiler	23	7,8
	Din, Ahlak ve Değerler (Meslek Bilgisi)	11	3,7
	Beden Eğitimi ve Spor	10	3,4
	Müzik	10	3,4
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	10	3,4
	Teknoloji ve Tasarım	9	3,1
	Görsel Sanatlar	6	2,0
	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	4	1,4
Toplam		294	100

Tablo 1 incelediğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %66,3'ü (n= 195) kadın, %33,7'si (n=99) erkektir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin, okul türü, mesleki kıdem, eğitim durumu, branş değişkenleri açısından çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarının, 2018-2019 eğitim öğretim yılında belirlenen okullarda uygulamasına yönelik izni için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurulmuştur. Ölçeklerin uygulanmasıyla ilgili gerekli izinler alındıktan sonra uygulama 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde nisan ve mayıs aylarında beş hafta içerisinde gerçekleştirilmiştir. Belirlenen okullarda okul idaresiyle görüşme yapıp izin alındıktan sonra gönüllü öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılarak ölçekler verilmiş ve uygulama gerçekleştirilmiştir.

Ölçeklerin Geliştirilme Süreci

Ölçeklerin geliştirilmesi süreci kapsamında, taslak ölçeklerin (madde havuzlarının) hazırlanmış ve ardından geçerlik/güvenirlik analizleri yapılmıştır. Bu doğrultuda ayrıntıları aşağıda verilen süreçler kapsamında öncelikle ilgili kaynaklardan ve öğretmen görüşlerinden yararlanılarak her ölçek için madde havuzu oluşturulmuştur; ikinci aşamada maddeler uzman görüşlerine başvurularak kapsam geçerliliği sınanmıştır; üçüncü aşamada açımlayıcı faktör analizi yapılarak ölçeklerin yapı geçerliği belirlenmiş; dördüncü aşamada ölçeklerde yer alan maddelerin ayırt ediciliği ortaya konmuş; son aşamada ise ölçeklerin güvenirlik analizi kapsamında iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.

Taslak Ölçeğin Hazırlanması Süreci

Ölçeklerin geliştirilmesi sürecinde ilk olarak müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin tutumlarını, yeterliklerini ve görüşlerini konu alan araştırmalar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Bu çalışmanın ardından farklı branşlarda 10 ortaokul öğretmenine müzeler ve eğitimde kullanımıyla ilgili 5 açık uçlu soru sorulmuştur. Öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplardan da yararlanarak 43 tutum ifadesi içeren madde yazılmıştır. Tutum ölçeği, 5'li

Likert yapıda Hiç katılmıyorum= 1 puan, Az katılıyorum= 2 puan, Orta derecede katılıyorum= 3 puan, Çok katılıyorum= 4 puan, Tamamen katılıyorum= 5 puan şeklinde derecelendirilen bir yapıda tasarlanmıştır. Yine öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplardan da yararlanarak yeterlik ifadesi içeren 20 madde yazılmıştır. Yeterlik ölçeği 5'li Likert yapıda Hiç yeterli değilim= 1 puan, Az yeterliyim= 2 puan, Orta derecede yeterliyim= 3 puan, Çok yeterliyim= 4 puan, Tamamen yeterliyim= 5 puan şeklinde derecelendirilen bir yapıda tasarlanmıştır

Geçerliğe Yönelik Analizler

Hazırlanan taslak ölçekler için beş uzmanın görüşü alınmıştır. Uzmanların üçü Eğitim Programları ve Öğretim, biri Eğitim Yönetimi ve Denetimi ve biri de Okul Öncesi Eğitimi bilim dallarında öğretim elemanıdır. Uzmanların seçiminde ölçek geliştirme ve müzelerin eğitimde kullanılması alanlarından en az birinde çalışmaları olması dikkate alınmıştır. Çalışmada maddelerin kapsam geçerliği oranlarını belirleyebilmek için Lawshe tekniğinden faydalanılmıştır.

Kapsam geçerlik oranları (KGO), herhangi bir maddeye ilişkin “Gerekli” görüşünü belirten uzman sayılarının, maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısına oranının 1 eksiği ile elde edilir (Yurdugül, 2005). Bu formüle göre yapılan hesaplamada; $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde beş kişilik uzman sayısına göre KGO'ların minimum değerleri bulunarak taslak ölçekteki hangi maddenin kalacağı veya hangi maddenin atılacağına karar verilmiştir. $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde KGO'nun minimum değerinin 0,99 olması gerektiği belirlenmiştir. Değerlendirme sonucunda uzmanların görüşlerine göre taslak tutum ölçeğinden 9 madde çıkarılmış, diğer maddelerde de gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Yeterlik ölçeğinde ise çıkarılan madde olmamış önerilen düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmelerin ardından ölçeklerin yaklaşık uygulama süresi ve anlaşılabilen maddenin olup olmadığını belirlemek için farklı branştan 5 öğretmene ölçekler uygulanmış ve görüşleri istenmiştir. Öğretmenlerden ölçeklerin uygulanmasına ve maddelerin anlaşılabilirliğine ilişkin olumsuz bir geri bildirim alınmamıştır.

Ölçeklerin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi bilinmeyen gizli değişkenler ile gözlenen değişkenler arasındaki bağlantıyı ortaya koymak için hazırlanan bir analiz tekniğidir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett-Sphericity testi ile incelenmiştir. KMO'nun .60'tan yüksek, Bartlett-Sphericity testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2005, s. 126). Yapılan çalışmada faktör analizinde varimax döndürme (rotation) metodu kullanılarak alt kesme noktası 0.40 olarak belirlenmiştir. Faktör sayısına herhangi bir sınırlama getirilmemiş ve özdeğeri (eigenvalue) 1.00'den büyük olan faktörler ölçeklere alınmıştır.

Ayırt edicilik geçerliği için her katılımcıya ait her bir maddeden alınan toplam puan hesaplanmış ve puanlar küçükten büyüğe doğru sıralanmıştır. Uygulamaya dahil edilen 294 katılımcıdan karşılaştırma yapılacak alt %27 (n=73) “alt çeyrek” ve üst %27 (n=73) “üst çeyrek” gruplar belirlenmiştir. Alpar'ın (2010, s. 383) belirttiği gibi madde ayırt ediciliğinden veya madde geçerliğinden söz edilebilmesi için ölçeğin ölçmek istediği özelliğe göre üst grupta yer alanlarla (özellikle daha fazla sahip olanlar), alt grupta yer alanların (özellikle daha az sahip olanlar) hem ölçeğin bütününde hem de maddeler temelinde anlamlı bir farklılığa sahip olması gerekir. Bu çalışma kapsamında da her bir madde, ölçeğin toplam puanı ve alt ölçeklerin puanları dikkate alınarak alt ve üst grupların puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Gruplar arasında istendik yönde gözlenen farkların anlamlı çıkması, testin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak değerlendirileceğinden

(Büyüköztürk, 2005, s.171) her bir madde, ölçeğin toplam puanı ve alt ölçeklerin puanları dikkate alınarak alt ve üst grupların puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır.

Güvenilirliğe Yönelik Analizler

Güvenirlik, testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir (Büyüköztürk, 2005, s.169). Ölçeklerin güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlılık (Cronbach α) katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği (MEKTUT)

Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test eden Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)= 0,916 bulunmuş, Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) 0,90'larda mükemmel (Tavşancıl, 2014, s. 50) olduğu sonucuna göre örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmüştür. Faktör analizinde, değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkisi aranır. Değişkenler arasında korelasyon azaldıkça, faktör analizinin sonuçlarına olan güven de o denli azaldığından Bartlett-Sphericity testi $p=0,000$ ($p<0,05$) anlamlı olduğundan değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğu görülmüştür. KMO ve Bartlett-Sphericity testlerinin sonuçlarına göre ölçeğin faktör analizine uygunluğuna karar verilmiştir.

Ölçeğin faktör analizi için temel bileşenler analizi tekniği ve çizgi grafiği (screeplot) işleminin aynı anda kullanılarak faktör yapısını daha doğru belirleyebilmek hedeflenmiştir. Faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. İşaretine bakılmaksızın 0.60 ve üstü yük değeri yüksek; 0.30-0.59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklükler olarak tanımlanabilir ve değişken çıkartmada dikkate alınır (Büyüköztürk, 2002). Faktör yük değeri .40 olarak belirlendiğinden 1.açımlayıcı faktör analizine göre faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 13, 28, 9, 15, 27 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. 2. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 32 ve 29 numaralı maddeler, 3. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 16 numaralı madde, 4. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 34 numaralı madde, 5. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 7, 23 ve 31 numaralı maddeler, 6. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 22 ve 33 numaralı maddeler, 7. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 4 ve 24 numaralı maddeler, 8. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40'ın altında olan veya binişik olan 30. madde atılmıştır. Her aşamada KMO ve Bartlett-Sphericity testleri faktör analizi yapmaya uygun değerler vermiştir. Son açımlayıcı faktör analizinde Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)= 0,893 ve Bartlett-Sphericity testinin anlamlı çıkması $p=0,000$ ($p<0,05$) verilerin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir.

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin çizgi grafiği Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Açıklayıcı Faktör Analizi Çizgi Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde çizgi grafiğinin (screeplot) de 3 faktörlü yapıyı desteklediği görülmektedir.

Tablo 2’de ölçeğin faktör yapısını ortaya koyan 17 maddenin faktör yükleri ve faktörlerin öz değerleri ve açıkladıkları varyans yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 2. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği Faktör Yapısı

Faktörler	Maddeler	Faktör yükü	Faktör öz değeri	Varyans yüzdesi
Öğrenci kazanımları	12. Müze gezileri öğrencilere kültürel varlıkları koruma sorumluluğu kazandırır.	,798		
	14. Müzeler öğrencilere estetik bakış açısı kazandırır.	,767		
	1. Müze gezilerinin eğitime katkısı olacağına inanıyorum.	,753		
	11. Müzede yapılacak etkili eğitim çalışmaları öğrencilerin aktif birer müze ziyaretçisi olmalarını sağlar.	,729		
	2. Müze gezileri öğrencilerin farklı kültürleri tanımasını sağlar.	,717	6,742	23,498
	5. Müze gezileri öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri somutlaştırarak daha kalıcı öğrenmeler sağlar.	,605		
	25. Müzeler öğrencilerin okulda kazanmaları gereken değerleri destekler.	,519		

Gönüllülük	17. Okulumda öğrencilerle müze gezisine gitmek için gönüllü olurum.	,817		
	26. Okul müdürüm alanımla ilgili bir müze gezisi planlamamı istese gönüllü olurum.	,769		
	6. Branşım ile ilgili müzede yapılacak eğitsel etkinlikler planlamaktan hoşlanırım.	,722		
	10. Müze gezilerine her öğretmen ders kazanımlarıyla bağlantılı olarak şekilde yıllık ders planında yer vermelidir.	,705	1,987	21,247
	3. Öğrencilerle birlikte müzede eğitim faaliyeti gerçekleştirmekten hoşlanırım.	,667		
	8. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak her öğretmen için gereklidir.	,611		
Gereklilik	19. Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere herhangi bir farkındalık sağlamaz.	,828		
	18. Öğrencilerle müze gezisine giden öğretmenin tek görevi öğrencilere göz kulak olmaktır.	,772		
	20. Müze gezileri yerine okulda video vb. teknolojik araçlarla da aynı amaçlar gerçekleştirilebilir.	,711	1,404	14,858
	21. Okul saatleri içinde yapılan müze gezileri derslerim açısından zaman kaybıdır.	,635		
Toplam				59,603

Tablo 2'ye göre açımlayıcı faktör analizi sonucunda 17 maddeli, 3 faktörlü toplam varyansın %59,603'ünü açıklayan bir yapı elde edilmiştir.

1. faktör altında birleşen 12, 14, 1, 11, 2, 5, 25 numaralı 7 madde kısaca 'öğrenci kazanımları' olarak, 2. faktör altında birleşen 17, 26, 6, 10, 3, 8 numaralı 6 madde kısaca 'gönüllülük' olarak, 3. faktör altında birleşen 19, 18, 20, 21 numaralı 4 madde kısaca 'gereklilik' olarak adlandırılmıştır.

Ayırt edicilik geçerliği için uygulamaya dahil edilen 294 katılımcıdan karşılaştırma yapılacak alt %27 (n=73) "alt çeyrek" ve üst %27 (n=73) "üst çeyrek" gruplarının puanları yüksekte doğru sıralanarak gruplar arasında bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Ölçeğin tüm maddelerinin $p < 0,01$ seviyesinde ayırt edici olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları

Faktörler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Öğrenci kazanımları	Alt	73	26,75	3,53	18,182	144	,000
	Üst	73	34,50	,88			
Gönüllülük	Alt	73	17,47	4,038	23,199	144	,000
	Üst	73	28,91	1,199			
Gereklilik	Alt	73	17,75	2,283	1,248	144	,000
	Üst	73	18,26	2,614			
MEKTUT (Ölçeğin tümü)	Alt	73	50,47	4,34	32,435	144	,000
	Üst	73	69,16	2,32			

Tablo 3'e göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinin ayırt edici olduğu görülmüştür.

Güvenilirlik analizleri kapsamında Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları incelenmiştir.

Tablo 4. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek/Alt Ölçek	Madde sayısı	Cronbach Alpha
Öğrenci Kazanımları	7	,878
Gereklilik	6	,858
Gönüllülük	4	,738
MEKTUT	17	,892

Tablo 4'e göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin ve alt faktörlerinin güvenilirlik katsayıları yorumlanırken dikkate alınan sınıflamadan hareketle (Özdamar, 1999; Akt. Tavşancıl, 2014, s.29) ölçeğin 'Gönüllülük' alt faktörü $0.60 \leq \alpha < 0.80$ aralığında olduğundan güvenilir, ölçeğin geneli (MEKTUT), 'Öğrenci kazanımları' ve 'Gereklilik' alt faktörleri α değerleri $0.80 \leq \alpha < 1.00$ aralığında olduğundan yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür.

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin Puanlandırılması

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği puanı hesaplanırken her bir katılımcının ölçekten aldığı toplam puana göre hesaplama yapılmıştır.

Hiç katılmıyorum= 1 puan, Az katılıyorum= 2 puan, Orta derecede katılıyorum= 3 puan, Çok katılıyorum= 4 puan, Tamamen katılıyorum= 5 puan şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki maddeler puanlanırken olumlu maddeler 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde, olumsuz maddeler (ters çalışan maddeler) 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanmıştır.

17 maddelik ölçekten alınabilecek en düşük puan 17, en yüksek puan 85'tir. Ölçek puan aralıkları belirlenirken alınabilecek en yüksek puandan en düşük puan çıkarılarak beşe bölünmüş her bir aralığın genişliği hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar tutum seviyelerine göre beş gruba ayrılmıştır. Belirlenen aralıklar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Puan Aralıkları

Alt Ölçek/Ölçek	Puan Aralığı	Tutum Düzeyi
Öğrenci Kazanımları	7,00- 12,60	Çok düşük
	12,61-18,21	Düşük
	18,22- 23,82	Orta
	23,83- 29,43	Yüksek
	29,44- 35,00	Çok yüksek
Gönüllülük	6,00- 10,80	Çok düşük
	10,81- 15,61	Düşük
	15,62- 20,42	Orta
	20,43- 26,03	Yüksek
	26,04- 30,00	Çok yüksek

	4,00- 7,20	Çok düşük
	7,21- 10,41	Düşük
Gereklilik	10,42- 13,62	Orta
	13,63- 16,83	Yüksek
	16,84- 20,00	Çok yüksek
	17,00- 30,60	Çok düşük
MEKTUT	30,61- 44,21	Düşük
	44,22- 57,82	Orta
	57,83- 71,43	Yüksek
	71,44- 85,00	Çok yüksek

Tablo 5'e göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum ölçeğinden alınan puan arttıkça müzelerin eğitimde kullanımına yönelik tutumun da olumlu yönde arttığı düşünülmektedir.

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği (MEKYÖ)

Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test eden Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)= 0,96 bulunmuş, Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) 0,90'larda mükemmel (Tavşancıl, 2014, s. 50) olduğu sonucuna göre örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmüştür. Faktör analizinde, değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkisi aranır. Değişkenler arasında korelasyon azaldıkça, faktör analizinin sonuçlarına olan güven de o denli azaldığından BartlettSphericity testi=4733,57 p=0,000 (p<0,05) anlamlı olduğundan değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğu görülmüştür. KMO ve Bartlett-Sphericity testlerinin sonuçlarına göre ölçeğin faktör analizi-ne uygunluğuna karar verilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi 20 madde ile yapılmıştır. Öncelikle temel bileşenler analizi yapılmış ve analiz sonucu elde edilen yapıda öz değeri 1'den büyük olan 2 faktörün olduğu, birinci faktörün özdeğerinin 11,858 olduğu ve varyansın %59,29'unu açıkladığı ikinci faktörün özdeğerinin 1,129 olduğu ve varyansın %5,64'ünü açıkladığı görülmektedir. İki faktörün açıkladıkları toplam varyansın %64,93 olduğu görülmektedir. Ancak birinci faktör yük değerinin yüksek olması ve tek başına açıkladığı varyansın yüksek olması ölçeğin genel bir faktöre de sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2005, s. 137)

Şekil 2' de verilen Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin özdeğer çizgi grafiği de tek boyutlu yapıyı desteklemektedir.

Şekil 2. Açımlayıcı Faktör Analizi Çizgi Grafiği

Ölçeğe ilişkin özdeğer çizgi grafiğinde (scree plot) faktörlerin değerlerindeki değişimin birinci faktörden sonra yatay bir değişme gösterdiği görülmektedir. Belirlenen özelliklere göre ölçeğin tek boyutlu olduğuna karar verilmiştir.

Maddelerin “communalities (ortak varyans)” değerlerine bakılmıştır bu değerlerin .37 ile .72 arasında olduğu görülmüştür (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk’e (2012) göre en düşük değer varyansın %37’sini en yüksek değer varyansın %72’sini açıkladığı yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 6’da yeterlik ölçeği maddelerinin “component matrix (bileşenler matrisi)” maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir.

Tablo 6. Yeterlik Ölçeği “Component Matrix (Bileşenler Matrisi)

Maddeler	Faktör Yüğü
16. Öğrencilerin yaş, ilgi, istek ve görüşlerini dikkate alarak müze seçimi yapabilmede	,837
14. Müze gezisi sırasında hazırladığım eğitim etkinliklerini uygulayabilmede	,835
8. Müze gezisi öncesi sınıfta öğrencileri müze gezisine hazırlayıcı faaliyetler hazırlayabilmede	,825
18. Müze gezisi sonrası öğrencilerin edindikleri bilgileri geliştirebilmeleri için rehber olabilmede	,822
6. Öğrencilerin seviyesine uygun müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede	,820
10. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri ders kazanımlarıyla ilişkilendirebilmede	,816
9. Müze gezisi sonrası öğrencilerin bilgilerinin kalıcılığını artırmak için müze ziyareti ile ilgili deneyimlerini paylaşabilecekleri bir ortam hazırlayabilmede	,813
19. Müze gezisi sırasında öğrencilerin dersimde edindiği çeşitli kazanımları pekiştirebilmede	,807
17. Müze gezisi için hazırlanan çalışma yapraklarını gezi sırasında etkili bir şekilde kullanılmasına rehberlik edebilmede	,806
15. Müze gezisinde gerçekleştirilen eğitsel etkinliklere öğrencilerimin aktif katılımını sağlayabilmede	,806
7. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri disiplinler arası ilişkilendirerek öğrencilerin farklı kazanımlar edinmesini sağlayabilmede	,799
3. Branşımın ders kazanımlarına uygun müze seçimi yapabilmede	,772
13. Müze gezisi sırasında öğrencilerin farklı kültürler arası karşılaştırma yapmasını sağlayabilmede	,764
5. Müze gezisi için ayrılan zamanı verimli bir şekilde kullanabilmede	,760
11. Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede	,751
2. Öğrencilerimi müze gezisi öncesinde müze hakkında bilgilendirebilmede	,745
4. Öğrencilerin müze ziyaretine aileleriyle de gitmesi için özendirici çalışmalar (poster hazırlama, sunum yapma vb.) yaptırabilmede	,731
1. Branşımla ilgili müze gezisi planlayabilmede	,656
12. Öğrencilere gerçek müze deneyimi yaşatma imkânı olmadığında sanal müzelerden faydalanabilmede	,583
20. Okulumda yöneticilerin, öğretmen arkadaşlarımla ve öğrencilerin desteğiyle bir okul müzesi oluşturabilmede	,577

Faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. İşaretine bakılmaksızın 0.60 ve üstü yük değeri yüksek; 0.30-0.59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklükler olarak tanımlanabilir ve değişken çıkartmada dikkate alınır (Büyüköztürk, 2002). Faktör yük değerinin, 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür (Büyüköztürk, 2005, s.124). Tabloya göre faktör yük değerlerinin .57 ve .83 arasında olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek olmadığına karar verilmiş ve ölçeğin tek boyutluluğuna karar verilerek faktör sayısı 1 yazılarak temel bileşenler analizi yapılmıştır ve sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 7. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği Maddelerinin Varyans Değerleri

Özdeğerler			Faktör Yüklerinin Kareleri Toplamı			
Maddeler	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	11,858	59,290	59,290	11,858	59,290	59,290
2	1,129	5,645	64,935			
3	,921	4,603	69,538			
4	,720	3,598	73,137			
5	,595	2,975	76,112			
6	,566	2,830	78,942			
7	,518	2,588	81,529			
8	,470	2,351	83,880			
9	,397	1,986	85,866			
10	,368	1,839	87,705			
11	,343	1,714	89,419			
12	,326	1,628	91,047			
13	,302	1,511	92,558			
14	,275	1,374	93,932			
15	,247	1,234	95,166			
16	,230	1,149	96,315			
17	,207	1,036	97,351			
18	,198	,990	98,341			
19	,167	,835	99,176			
20	,165	,824	100,000			

Tablo 7’ye göre 20 maddeli ve toplam varyansın %59,29’unu açıklayan tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir.

Ayırt edicilik geçerliği için uygulamaya dahil edilen 294 katılımcıdan karşılaştırma yapılacak alt %27 (n=73) “alt çeyrek” ve üst %27 (n=73) “üst çeyrek” gruplarının puanları yüksekten düşüğe doğru sıralanarak gruplararası bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Ölçeğin tüm maddelerinin $p < 0,01$ seviyesinde ayırt edici olduğu görülmüştür.

Güvenilirlik analizleri kapsamında Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeğinin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları incelenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik analizi istatistikleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde sayısı	Cronbach Alpha
MEKYÖ	20	,962

Tablo 8'e göre ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .962 olup güvenirlik katsayıları yorumlanırken dikkate alınan sınıflamadan hareketle (Özdamar, 1999; Akt. Tavşancıl, 2014,s.29) ölçeğin yüksek güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin Puanlandırılması

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği puanı hesaplanırken her bir katılımcının ölçekten aldığı toplam puana göre hesaplama yapılmıştır.

Hiç yeterli değil= 1 puan, Az yeterliyim= 2 puan, Orta derecede yeterliyim= 3 puan, Çok yeterliyim= 4 puan, Tamamen yeterliyim= 5 puan şeklinde derecelendirilmiş 5'li Likert ölçekte toplam 20 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça yeterlik düzeyinin arttığı kabul edilmiştir. 20 maddelik ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100' dür. Ölçek puan aralıkları belirlenirken alınabilecek en yüksek puandan en düşük puan çıkarılarak beşe bölünerek her bir aralığın genişliği hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar yeterlik seviyelerine göre beş gruba ayrılmıştır. Belirlenen aralıklar Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği Puan Aralıkları

Ölçek	Puan Aralığı	Yeterlik Seviyesi
MEKYÖ	20- 36	Hiç yeterli değil
	37- 52	Az yeterli
	53- 68	Orta derecede yeterli
	69- 84	Çok yeterli
	85- 100	Tamamen yeterli

Tablo 9'a göre yeterlik ölçeğinden alınan puan arttıkça müzelerin eğitimde kullanımına yönelik yeterliğin da olumlu yönde arttığı düşünülmektedir.

SONUÇ

Çalışmanın amacı ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ve yeterlik algılarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenler (cinsiyet, kıdem yılı, eğitim durumu, okul türü ve branş) değişkenler açısından incelenebilmesi için iki ölçek geliştirme çalışmasıdır.

Yapılan çalışma sonucunda müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ortaokul öğretmenlerinin tutum ölçeği için 3 alt faktör (öğrenci kazanımları, gönüllülük ve gereklilik) belirlenmiştir. Müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ortaokul öğretmenlerinin yeterlik ölçeği için tek faktör belirlenmiştir.

Elde edilen analizler sonucunda ortaya çıkan sonuçlara göre müzelerin eğitimde kulla-

nılmasına yönelik öğretmenlerin tutumlarını ve yeterlik algılarını ölçmeyi amaçlayan iki ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir. Tutum ölçeği için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ölçek ve alt ölçekler için ayrı ayrı yapıldığından alt ölçekler de araştırmanın amacına uygun olarak tek başlarına kullanılabilir nitelikte olduğu söylenebilir. Son yıllarda yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımının artmasıyla birlikte müzelerin eğitimde kullanımının önemi daha da önem kazanmıştır. Müzeleri eğitimde kullanacak olan öğretmenlerin tutum ve yeterliklerini belirlemeye yönelik geliştirilen ölçeklerinin müze eğitimi alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Geliştirilen ölçeklerin araştırmalarda kullanımının (a) öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanımına yönelik tutum ve yeterliklerinin seviyelerine ilişkin bilimsel kanıtlar sağlanmasında; (b) öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutum ve yeterlikleri ile ilişkili olan ve bu boyutlar üzerinde etkili olan değişkenlerin anlaşılmasında; (c) ölçeklerden elde edilecek verilere dayalı olarak hizmet içi eğitime ihtiyaç duyan grupların belirlenmesinde ve (d) uygulanan hizmet içi eğitim programlarının öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutum ve yeterliklerini geliştirmede etkili olup olmadığının saptanmasında yararlı olabileceği umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akınoğlu, O. (2013). Türkiye’de uygulanan ve değişen eğitim programlarının psikolojik temelleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 31-45.
- Akman, B., Özen Altınkaynak, Ş., Can Gül, Ş. ve Ertürk Kara, H. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 97-115.
- Akmehmet, K. T. ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Dergisi*, 3(1), 47-58.
- Akyol, Z. (2021). Ortaokul İngilizce öğretim programı ile ilgili yapılan bazı çalışmaların değerlendirilmesi. *Electronic Journal of Education Sciences*, 10(19), 28-43.
- Alpar, R. (2010). *Spor sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik güvenilirlik*. Detay.
- Arı, Ç. (2010). *Müze bilinci öğrenme alanı etkinliklerinin gerçekleştirilebilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baş, M. (2017). 2009 ve 2015 ilköğretim matematik dersi öğretim programları ile 2017 ilköğretim matematik dersi öğretim programı karşılaştırması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1219-1258.
- Binekçi, Ö. ve Öner, G. (2019). Ortaokul branş öğretmenlerinin derslerinde müzelerden yararlanma durumları ile müze ve tarihi mekâna ilişkin görüşleri. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 1(1), 32-49.
- Buyurgan, S. (2017). Yaşayan ve yaşatan müze. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 127-136.
- Büyükoztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (32), 470- 483.
- Büyükoztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem A Yayıncılık.

- Çakır İlhan, A., Artar, M., Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2011). Müze eğitimi yetişkin kitabı, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/141609/mod_resource/content/1/muze%20egitimi%20icin%20yetiskinlere%20oneriler.pdf, Erişim tarihi: 27 Haziran 2021.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Dedeoğlu, H. ve Polat, İ. (2021). 2020-2021 eğitim öğretim yılı ilköğretim programları üzerine bir değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 207-220.
- Demirci, M. (2009). *Kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekmekci, S. (2015). *Tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleri hakkındaki görüşleri: Trabzon örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürbüz, E. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi*. (B. Onur, Yayına Hazırlayan; M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Karadeniz, C., Okvuran, A., Artar, M. ve İlhan, A.Ç. (2015). Yeni müzebilim bağlamında müze eğitimine çağdaş yaklaşımlar ve müze eğitimcisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48 (2), 203-226.
- Keleş, P.U. (2018). 2017 Fen bilimleri dersi öğretim programı hakkında beşinci sınıf fen bilimleri öğretmenlerinin görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 121-142.
- MEB (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine...18 Temmuz 2017 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan basın toplantısı için hazırlanan belge 18160003_basin_aciklamasi-program.pdf (meb.gov.tr)*, Erişim tarihi: 27 Haziran 2021
- Mercin, L. (2002). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde müzelerin sanat (resim) amaçlı kullanılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. İmge.
- Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: İstanbul. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 103-117.
- Susar Kırmızı, F. ve Yurdakal, İ. H. (2019). Sınıf öğretmenlerinin 2018 Türkçe dersi öğretim programına ilişkin görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 64-76.
- Süzen, H. N. (2005). *İlköğretim okullarında görevli yöneticilerin ve resim-iş öğretmenlerinin müze ve sanat galerilerinin görsel sanatlar (resim-iş) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yeşilbursa, C. C. ve Uslu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz- yeterlik inançları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 410-428.

Yurdugül, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli.

Yücel Kurnaz, F. (2015). *Okulöncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin müzelerde uygulanan etkinliklere ilişkin görüşlerinin incelenmesi: İstanbul ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

YÖK (2018). *Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları*. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>, Erişim tarihi:23 Haziran 2021.

EK-1: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu bölümde müzeler ve müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ifadeler verilmiştir. Verilen ifadeleri okuyunuz ve her ifadeye katılım derecenizi size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyerek belirtiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Çok Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Müze gezilerinin eğitime katkısı olacağına inanıyorum.					
2. Müze gezileri öğrencilerin farklı kültürleri tanımasını sağlar.					
3. Öğrencilerle birlikte müzede eğitim faaliyeti gerçekleştirmekten hoşlanırım.					
4. Müze gezileri öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri somutlaştırarak daha kalıcı öğrenmeler sağlar.					
5. Branşım ile ilgili müzede yapılacak eğitsel etkinlikler planlamaktan hoşlanırım.					
6. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak her öğretmen için gereklidir.					
7. Müze gezilerine her öğretmen ders kazanımlarıyla bağlantılı olarak şekilde yıllık ders planında yer vermelidir.					
8. Müzede yapılacak etkili eğitim çalışmaları öğrencilerin aktif birer müze ziyaretçisi olmalarını sağlar.					
9. Müze gezileri öğrencilere kültürel varlıkları koruma sorumluluğu kazandırır.					
10. Müzeler öğrencilere estetik bakış açısı kazandırır.					
11. Müzeler sadece tarihi eserlerin korunduğu yerlerdir.					
12. Okulumda öğrencilerle müze gezisine gitmek için gönüllü olurum.					
13. Öğrencilerle müze gezisine giden öğretmenin tek görevi öğrencilere göz kulak olmaktır.					
14. Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere herhangi bir farkındalık sağlamaz.					
15. Müze gezileri yerine okulda video vb. teknolojik araçlarla da aynı amaçlar gerçekleştirilebilir.					
16. Müze gezisi benim için iş yükü demektir.					
17. Müzelerin eğitimde kullanılması sosyal dersler için daha gereklidir.					

EK-2: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ

Bu bölümde müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin yeterlik algıları ile ilgili ifadeler verilmiştir. Verilen ifadeleri cevaplandırırken kendinizi düşününüz ve yeterlik derecelendirmelerinden size uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

	Hiç Yeterli Değilim	Az Yeterliyim	Orta Derecede Yeterliyim	Çok Yeterliyim	Tamamen Yeterliyim
1. Branşım ile ilgili müze gezisi planlayabilmede					
2. Öğrencilerimi müze gezisi öncesinde müze hakkında bilgilendirebilmede					
3. Branşımın ders kazanımlarına uygun müze seçimi yapabilmede					
4. Öğrencilerin müze ziyaretine aileleriyle de gitmesi için özendirici çalışmalar (poster hazırlama, sunum yapma vb.) yaptırabilmede					
5. Müze gezisi için ayrılan zamanı verimli bir şekilde kullanabilmede					
6. Öğrencilerin seviyesine uygun müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede					
7. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri disiplinler arası ilişkilendirerek öğrencilerin farklı kazanımlar edinmesini sağlayabilmede					
8. Müze gezisi öncesi sınıfta öğrencileri müze gezisine hazırlayıcı faaliyetler hazırlayabilmede					
9. Müze gezisi sonrası öğrencilerin bilgilerinin kalıcılığını artırmak için müze ziyareti ile ilgili deneyimlerini paylaşabilecekleri bir ortam hazırlayabilmede					
10. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri ders kazanımlarıyla ilişkilendirebilmede					
11. Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede					
12. Öğrencilere gerçek müze deneyimi yaşatma imkânı olmadığında sanal müzelerden faydalanabilmede					
13. Müze gezisi sırasında öğrencilerin farklı kültürler arası karşılaş-tırma yapmasını sağlayabilmede					
14. Müze gezisi sırasında hazırladığım eğitim etkinliklerini uygulayabilmede					
15. Müze gezisinde gerçekleştirilen eğitsel etkinliklere öğrencilerimin aktif katılımını sağlayabilmede					
16. Öğrencilerin yaş, ilgi, istek ve görüşlerini dikkate alarak müze seçimi yapabilmede					
17. Müze gezisi için hazırlanan çalışma yapraklarını gezi sırasında etkili bir şekilde kullanılmasına rehberlik edebilmede					
18. Müze gezisi sonrası öğrencilerin edindikleri bilgileri geliştirebilmeleri için rehber olabilmede					
19. Müze gezisi sırasında öğrencilerin dersimde edindiği çeşitli kazanımları pekiştirebilmede					
20. Okulumda yöneticilerin, öğretmen arkadaşlarımla ve öğrencilerimin desteğiyle bir okul müzesi oluşturabilmede					